

Bewind

De bedoeling van deze tekst is een kort overzicht te geven van enkele belangrijke elementen aan diegenen die een bewindvoering willen vragen en hen op bondige wijze wegwijs te maken in de daarvoor te volgen stappen. Diegene die als bewindvoerder wordt aangesteld, zal uiteraard voor een goede uitoefening van het bewind, over meer gegevens moeten beschikken dan hetgeen hieronder als eerste kennismaking worden uiteengezet.

1. Het begrip “bewind”

Dit is een rechterlijke beschermingsmaatregel voor elke meerderjarige onbekwame persoon die wegens zijn gezondheidstoestand - al dan niet tijdelijk - niet in staat is om geheel of gedeeltelijk zijn belangen van persoonlijke en/of vermogensrechterlijke aard zelf waar te nemen. Dit kan zowel om fysieke als om psychische reden zijn, bv coma, ongeval, dementie, kwistig omgaan met geld, wankelende geestestoestand, vermindering van het geheugen en concentratie, ...

Deze maatregel kan noodzakelijk zijn om een persoon te beschermen tegen zichzelf of tegen invloeden van buitenaf. Afhankelijk van de beschermingsmaatregel, kan de persoon dan geen ongecontroleerde uitgaven meer doen, geen contracten afsluiten, ... zonder de hulp of het toezicht van de bewindvoerder. Deze maatregelen worden op maat van de beschermde persoon gemaakt en zijn afhankelijk van de vraag en de noden van de persoon die moet beschermd worden.

Deze procedure kan evenwel niet gebruikt worden om een ouder persoon onder controle te houden, bv. uit vrees voor een nieuwe relatie, het beperken van invloeden van andere inwonende personen, het veilig stellen van erfenissen, ...

2. Soorten bewind

Het instellen van een bewindvoering wordt op maat gemaakt van de beschermde persoon. De wetgever heeft een kader geschetst dat de vrederechter kan gebruiken om een bewindvoerder aan te stellen. Dit kan gaan van bijstand tot het vertegenwoordigen - tijdelijk of voor onbepaalde duur - over de goederen, over de persoon of over beiden.

Bijstand of vertegenwoordiging

Bijstand

Er is sprake van “bijstand” als een derde wordt aangeduid om de beschermde persoon te helpen bij zijn dagelijkse of bij meer ingewikkelde taken. Deze bijstand kan verleend worden op vlak van de persoon als op vlak van de goederen (zie verder). De bewindvoerder staat bij en begeleidt de beschermde persoon, hij adviseert en wint informatie in in naam van de beschermde persoon. Hij overlegt met de beschermde persoon wat deze moet doen in bepaalde zaken. Het is wel de beschermde persoon die de (rechtshandelingen) zelf stelt.

De vrederechter stelt een lijst op waarbij de beschermde persoon steeds de voorafgaandelijke en schriftelijke toestemming van de bewindvoerder nodig heeft om de aangegeven handelingen te stellen en waardoor de erop betrekking hebbende documenten door de bewindvoerder mee moeten ondertekend worden.

Vertegenwoordiging

Bij “vertegenwoordiging” zal de bewindvoerder - al dan niet in overleg – zelf de beslissingen nemen voor de beschermde persoon. De bewindvoerder zal optreden in naam en voor rekening van de beschermde persoon.

Tijdelijk of onbepaalde duur

In de praktijk wordt een bewindvoerder voor onbepaalde duur aangesteld. De vrederechter kan bij het aanduiden van een bewindvoerder - gelet op de omstandigheden - dit beperken in de tijd. Wanneer er bv. sprake is van een tijdelijke onbekwaamheid naar aanleiding van een verkeersongeval, kan de vrederechter beslissen om het bewind te beperken in tijd tot de beschermde persoon terug in staat is om zijn leven in normale omstandigheden verder te zetten.

Wanneer de vrederechter evenwel geen tijdsaanduiding opneemt in zijn beslissing, is er sprake van onbepaalde duur. Daar kan evenwel ten allen tijde een einde aan worden gesteld (zie verder).

Bewind over de persoon of over de goederen

Over de persoon

Dit kan inhouden dat de bewindvoerder de beschermde persoon helpt in zijn zoektocht naar een aangepast verblijf, het aanvragen van sociale of medische hulp bij desbetreffende instellingen en andere handelingen waar de bijstand noodzakelijk blijkt. Hierbij primeert het welzijn van de persoon. Dit heeft vooral betrekking op hetgeen niet onder de rubriek “vermogen” valt.

Over de goederen

Hierbij spreekt men over het financiële en materiële vermogen van de beschermde persoon. Dit houdt in: inkomsten ontvangen, uitgaven regelen, contracten afsluiten, beheer van roerende en onroerende goederen,...

Over de persoon en goederen

De combinatie kan uiteraard ook. De bewindvoerder zal zowel over de persoon als over de goederen het bewind voeren.

3. Wat is een bewindvoerder en wie kan deze taak op zich nemen ?

De taken van de bewindvoerder worden beschreven door de vrederechter in zijn beslissing tot aanstelling van een bewindvoerder over de beschermde persoon. Het kan gaan over: het beheer van de gelden en goederen, het leggen van de nodige sociale en administratieve contacten, het verdedigen van zijn/haar belangen, uiten van de wil van de beschermde persoon, het regelen van de financiën, het afsluiten van contracten, de beschermde persoon bijstaan in het dagelijkse leven en alle andere mogelijke (rechts)handelingen.

Bij voorkeur dient dit iemand te zijn van de familie zoals de vader en/of moeder, echtgenoot, kinderen, enz. Als er niemand in aanmerking komt - of bewindvoerder wenst te zijn - wordt een professionele bewindvoerder aangesteld. Dit is meestal een advocaat die ervaring heeft met bewindvoering. Een begeleider van de instelling waar de beschermde persoon verblijft, kan niet als bewindvoerder worden aangeduid.

De verzoeker of de te beschermen persoon kan een bewindvoerder voordragen maar het is de vrederechter die bij gemotiveerde beslissing aanduidt wie bewindvoerder wordt.

Sinds 2003 kan iedereen een verklaring afleggen, voor een notaris of vrederechter, waarin hij/zij aanduidt wie hij/zij als bewindvoerder wil op het moment dat de vraag zich voordoet. Ingeval van tegenstrijdige belangen tussen de bewindvoerder en de beschermde persoon, kan er een "bewindvoerder ad hoc" aangeduid worden die dan tijdelijk - geheel of gedeeltelijk - de taken van de bewindvoerder overneemt, bv. bij de verkoop van een woning.

4. Wat is een vertrouwenspersoon en wie kan dit zijn ?

De beschermde persoon kan zich naast een bewindvoerder laten bijstaan door een vertrouwenspersoon. Dit kan iedereen zijn die een (persoonlijke) band heeft met de beschermde persoon. Deze vertrouwenspersoon heeft als voornaamste taken het sociaal contact te verzorgen, de communicatie met de bewindvoerder vlot te laten verlopen en eventueel toezicht houden op de handelingen van de bewindvoerder.

5. Wie kan initiatief nemen tot het aanstellen van een bewindvoerder ?

Elke belanghebbende kan een procedure starten tot aanstelling van een bewindvoerder. Dit kunnen bv. zijn, de te beschermen persoon zelf, familie of vrienden, huwelijks- of levenspartner, arts of personeel van een instelling.

6. Welke rechtbank is bevoegd voor de aanstelling van een bewindvoerder ?

De vrederechter van de verblijfplaats van de te beschermen persoon is bevoegd voor de aanstelling van een bewindvoerder. Deze verblijfplaats kan verschillen van het adres waar de persoon is gedomicilieerd. bv ziekenhuis, RVT, instelling, inwonen bij familie.

De vrederechter die het bewind heeft ingesteld, blijft gedurende de ganse duur van het bewind bevoegd. Wanneer de beschermde persoon echter op duurzame wijze een nieuwe verblijfplaats heeft in een ander kanton, wordt het dossier verzonden aan het desbetreffende vredegerecht van de nieuwe verblijfplaats.

7. Hoe verloopt de procedure tot aanstelling van een bewindvoerder ?

Verzoekschrift indienen

Om een procedure te starten, moet er een verzoekschrift worden ingediend. Dit kan door elke belanghebbende (zie hierboven) bij de griffie van het vredegerecht waar de te beschermen persoon verblijft. Dit verzoekschrift moet aan bepaalde wettelijke vormvereisten voldoen. Men kan hiervoor het model op de website (<https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/vredegerichten-oost-vlaanderen>) gebruiken of een advocaat raadplegen.

Bij het verzoekschrift moet ook een attest van verblijfplaats/woonplaats en een omstandig geneeskundig attest worden gevoegd. Beiden mogen maximum 15 dagen oud zijn bij neerlegging van het verzoekschrift.

Het omstandig geneeskundig attest mag niet worden opgesteld door een arts verbonden aan de instelling waar de te beschermen persoon verblijft, noch door een bloed- of aanverwant. Verder moet dit attest de lichamelijke en geestestoestand van de te beschermen persoon beschrijven, zoals wettelijk voorgeschreven.

Het is niet de taak van de arts om te bepalen of de persoon onder bewind moet komen, dit is de taak van de vrederechter. Op de voornoemde website staat ook een model van een geneeskundig attest, in de vorm en met de inhoud zoals de wet het oplegt.

In het verzoekschrift laat de verzoeker ook weten of de te beschermen persoon zich kan verplaatsen of niet, en/of het verzoek strekt tot het aanduiden van een bewindvoerder over de persoon, over de goederen of beiden, alsook over bijstand of vertegenwoordiging.

Oproepen van alle belanghebbende partijen

Na het indienen van het verzoekschrift - en na interne controle - zal de vrederechter bij beslissing een datum bepalen wanneer hij het verzoek zal behandelen. De vrederechter bepaalt ook, op basis van de gegevens die in het verzoekschrift staan, welke belanghebbende personen zullen worden opgeroepen en gehoord en waar het verhoor zal plaatsvinden.

Dit verhoor zal over het algemeen plaatsvinden op het kabinet van de vrederechter. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt indien de te beschermen persoon zich niet kan verplaatsen. De vrederechter en de griffier gaan dan ter plaatse, wat verplaatsingskosten met zich meebrengt. Die verplaatsingskosten zijn wettelijk vastgelegd.

De oproeping van de partijen gebeurt bij gerechtsbrief, met een minimale oproepingstermijn van 8 dagen. De te beschermen persoon kan zich laten bijstaan door een vertrouwenspersoon of een advocaat. Hij heeft ook het recht om een eigen arts aan te wijzen die eventueel een geneeskundig verslag kan opstellen indien de te beschermen persoon niet akkoord gaat met de inhoud van het doktersattest gevoegd bij het verzoekschrift.

Verhoor van de partijen

Het verhoor van de partijen gaat door in raadkamer of ter plaatse. Van het verhoor wordt een proces-verbaal opgemaakt dat wordt ondertekend door de aanwezige partijen. Na het verhoor neemt de vrederechter de zaak in beraad, waarna beslist wordt of er een bewindvoerder wordt aangeduid.

Beschikking tot aanstelling van bewindvoerder

De vrederechter verzekert zich van de aanvaarding door de aan te stellen bewindvoerder. Na aanvaarding neemt de vrederechter een beslissing (beschikking) waarin de beschermde persoon (deels) onbekwaam wordt verklaard, de bewindvoerder wordt aangesteld en de taken van de bewindvoerder bepaald worden.

Kennisgeving aanstelling van bewindvoerder

De beslissing wordt binnen de 3 dagen na de uitspraak ter kennis gebracht aan de partijen, bewindvoerder, vertrouwenspersoon, advocaat.

Bekendmaking

De beslissing tot aanstelling van de bewindvoerder, wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Met deze publicatie worden alle officiële instellingen (banken, notarissen, ...) op de hoogte gebracht van de aanstelling van een bewindvoerder. Ook de burgemeester van de woonplaats van de beschermde persoon wordt op de hoogte gebracht, zodat deze aanstelling ook wordt vermeld in het bevolkingsregister. Ook de kansspelcommissie wordt op de hoogte gebracht (door de bewindvoerder) zodat de beschermde persoon niet meer aan kansspelen kan deelnemen en niet meer wordt toegelaten in casino's.

8. Taken van de bewindvoerder

De taken en bevoegdheden van de bewindvoerder worden omschreven door de vrederechter in zijn beslissing en dit in functie van het vermogen en de gezondheidstoestand van de beschermde persoon.

De bewindvoerder treedt op als een goede huisvader. De bewindvoerder dient zich daadwerkelijk te bekommeren over het lot van de beschermde persoon (dit vanzelfsprekend binnen de perken van de mogelijkheden). De bewindvoerder dient aldus de uitgaven te doen die op passende wijze de verzorging van de beschermde persoon verzekeren.

Verder heeft de bewindvoerder de taak om de nodige sociale en administratieve contacten te leggen en deze op te volgen, en dit in overleg en samenspraak met de beschermde persoon (en in voorkomend geval met de andere bewindvoerder of vertrouwenspersoon).

Voor sommige belangrijke rechtshandelingen dient de bewindvoerder steeds de goedkeuring te vragen aan de vrederechter (zie verder).

De bewindvoerder moet jaarlijks verslag uitbrengen aan de vrederechter en dit aan de hand van een modelverslag dat men vindt op de website (<https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/vredegerechten-oost-vlaanderen>). De bewindvoerder moet het verslag neerleggen op de griffie maar moet het ook overmaken aan de vertrouwenspersoon en aan de beschermde persoon tenzij daarvan vrijstelling werd verleend. Belangrijk is dat de bewindvoerder dit verslag niet openbaar mag maken of laten inkijken door derden. De bewindvoerder moet de persoonlijke gegevens van de beschermde persoon privé houden.

Aanvangsverslag

Vanaf de uitspraak heeft de bewindvoerder 6 weken de tijd om een aanvangsverslag op te stellen. Dit verslag is een overzicht van alle bezittingen, alle inkomsten en alle schulden die de beschermde persoon heeft.

Periodiek verslag

De bewindvoerder over de goederen is verplicht om (meestal) jaarlijks een verslag in te dienen met een chronologisch overzicht van alle inkomsten en uitgaven, de bezittingen, de rekeningen en schulden van de beschermde persoon van het afgelopen jaar. De bewindvoerder over de persoon moet eveneens een verslag indienen maar dit over de toestand van de beschermde persoon en over alle stappen die hij/zij ondernomen heeft om de beschermde persoon te helpen.

Eindverslag

Na de beëindiging van de opdracht als bewindvoerder, heeft de voormalige bewindvoerder een maand de tijd om een eindverslag neer te leggen bij de griffie van het vredegerecht.

De belangrijkste taak van de bewindvoerder is vanuit een sociale bewogenheid streven naar een deskundig doch persoonlijk beheer dat is afgestemd op de noden van de beschermde persoon en dit in samenspraak en overleg met de beschermde persoon en andere betrokken partijen (indien daar de mogelijkheid toe is).

9. Wat is een machtiging ?

Naast de "dagdagelijkse" taken moet voor sommige rechtshandelingen de toestemming worden gevraagd aan de vrederechter. Dit gebeurt met een verzoekschrift (brief) vergezeld van de nodige documenten. Eventueel worden de betrokkenen opgeroepen om bijkomende informatie te verstrekken. Nadien geeft de vrederechter al dan niet zijn goedkeuring. In de wettekst (art. 499/7, §1 en §2 Burgerlijk Wetboek) staan deze handelingen vermeld.

10. Verloning van de bewindvoerder

De vrederechter kan aan de bewindvoerder, bij een gemotiveerde beslissing, een vergoeding toekennen waarvan het bedrag wettelijk niet hoger mag zijn dan 3% van alle inkomsten van de beschermde persoon.

Bovenop de verloning kan de bewindvoerder ook vragen om zijn gemaakte kosten te vergoeden. Voor uitzonderlijke, buitengewone prestaties kan de vrederechter een gematigde bijkomende vergoeding toekennen.

De bewindvoerder die aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moet daarvoor jaarlijks een verzoekschrift bij de vrederechter neerleggen. Daarin moeten de kosten en de vergoeding worden opgenomen waarop de bewindvoerder recht meent te hebben waarna de vrederechter daarover oordeelt.

De vrederechter kent dit niet blindelings toe. De bewindvoerder moet voldoen aan de hem opgelegde taken en het neerleggen van het jaarverslag. Het is aan de hand van alle werkzaamheden en de gegevens uit het jaarverslag, en tevens rekening houdend met de familiale band tussen de bewindvoerder en de beschermde persoon, dat de vrederechter kan beslissen om een vergoeding toe te kennen.

11. Wanneer wordt er een einde gesteld aan het bewind ?

De opdracht van de bewindvoerder kan ten allen tijde worden stopgezet op verzoek van hetzij de beschermde persoon, hetzij de bewindvoerder zelf, hetzij ambtshalve door de vrederechter.

Er komt een einde aan de taak van bewindvoerder als:

- de beschermde persoon overleden is,
- de bewindvoerder wordt vervangen in zijn opdracht (eventueel bij overlijden),
- de beschermde persoon terug bekwaam wordt verklaard.

Wanneer er een einde wordt gesteld aan het bewind, zal de bewindvoerder nog enkele taken moeten volbrengen ten einde het dossier af te sluiten, ondermeer het opstellen van een eindverslag.

Indien u meer informatie wenst, kunt u steeds terecht op de griffie of kunt u terecht bij een advocaat. Het is ook belangrijk dat u, ingeval van twijfel, de wettelijke bepalingen raadpleegt die u ook kan terugvinden op de website (<https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/vrederechten-oost-vlaanderen>)